

PYHÄJOKI

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022

Pyhäjoen valtuustolle

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
2. VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	4
3. KUNNAN JOHTAMIS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄ	4
4. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	5
4.1. Strategiset tavoitteet.....	5
4.2. Talousarvion toteutuminen	7
4.3. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	7
4.3.1 Hallinto-, elinkeino ja perusturvapalvelut	7
4.3.2 Sivistyslautakunta.....	10
4.3.3 Tekninen lautakunta	12
4.4. Investoinnit.....	15
5. HENKILÖSTÖ	15
6. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	16
7. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI	19
8. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN.....	21
9. YHTEENVETO JA MUUT HAVAINNOT	22

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Pyhäjoen kunnanvaltuusto on valinnut tarkastuslautakuntaan vuosiksi 2021-2025 seuraavat henkilöt:

jäsen

Vehkala Antero, puheenjohtaja
Sarpola Tuula, varapuheenjohtaja
Salminen Heikki
Sarpola Päivi
Viinamäki Kyösti

varajäsen

Rahlan-Kallio H Huong
Tiikkaja Anna-Kaisa
Saukko Tanja
Haapakoski Mika
Kallio Tenho

Lautakunnan sihteerinä on toiminut JHTT Eija Kokko-Petäjäjärvi ja vastuullisena tarkastajana KHT, JHT Piia-Tuulia Rauhala.

Tarkastuslautakunta on syksyllä 2021 laatinut arviointisuunnitelman toimikausiksi 2021-2025. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2022 ovat kunnan ajankohtaiset asiat, sisäinen valvonta ja riskienhallinta, tekninen toimij; investoinnit sekä liikenne- ja kiinteistöpalvelut, tytäryhteisöt; Pyhäjokisuun Vesi Oy ja Pyhäjoen Kuitu Oy sekä varhaiskasvatus.

Arvioinnin suorittamiseksi lautakunta on kokoontunut yhteensä kuusi kertaa, kuulut toiminnasta vastaavia viranhaltijoita ja tutustunut mahdollisuuksien mukaan arvioitavia toimintoja koskeviin vertailutietoihin.

Kunnanhallitus on hyväksynyt tilinpäätöksen 27.3.2023. Tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, on osaltaan ollut arviointityön perustana.

Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan toiminnassa.

2. VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Vuoden 2021 arviointikertomus on merkitty tiedoksi valtuustossa 22.6.2022 § 42. Kunnanhallitus on 8.11.2022 § 311 antanut arviointikertomukset vastineet tarkastuslautakunnalle ja lähettänyt vastineet tiedoksi valtuustolle.

Sivistyslautakunnan antamassa vastineessa todetaan mm., että toimintatuottojen alitusta selittää suurelta osin se, että päivähoidon hoitomaksukertymä jäi budjetoiduista. Tähän puolestaan vaikutti keskeisesti elokuun 2021 alusta lukien toteutettu asiakasmaksumuutos. Toimintakulujen ylitykseen vaikuttivat eniten ylittyneet henkilöstökustannukset sekä (koulujen) kirjallisuushankintamäärärahojen ylittyminen. Prosentuaalisesti toimintamenojen ylitys oli vajaat 0,5 %, joten sivistyspalvelujen talouden kokonaisuuden voi arvioida toteutuneen kohtalaisen lähelle muutettua budjettia.

Teknisen lautakunnan palautteessa todetaan mm., että lämpölaitokseen tehdyt isot kunnostukset vuonna 2021 kirjattiin vuosikustannuksina, vaikka niiden luonne olikin pitkävaikutteinen (joiltakin osin ensimmäisiä kunnostuksia laitoksen käyttöönoton jälkeen). Pitkäaikaiseen heikkoon tulokseen vaikuttavat myös tehdyt verkostoinvestoinnit, joiden osalle suunnitellut liittymämäärät ovat jääneet toistaiseksi toteutumatta ja myynti jäänyt saamatta. Kiinteät kulut kuitenkin ovat edelleen olemassa.

Kunnanhallituksen antaman selvityksen mukaan elinvoima-, elinkeino- ja perusturvapalveluiden toimintatuotot ylitys selittyy koronakorvauksilla, hankerahoituksella sekä metsänmyynti- ja vuokratuloilla. Toimintakulujen alitus johtuu sosiaali- ja terveyspalveluista, joissa toimintakulut alittivat arvion 537.608 euroa. Sairauspoissaolojen kehitystä seurataan jatkossa siten, että niistä raportoidaan neljännesvuosittain johtoryhmälle.

3. KUNNAN JOHTAMIS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄ

Kuntaorganisaation kuuluvat valtuuston, tarkastus- ja keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen lisäksi sivistys- ja tekninen lautakunta. Pyhäjoen valtuustoon kuuluu 21 valtuutettua.

Kunnan johtamisjärjestelmään kuuluvat kunnan johtaminen, kunnanhallitus ja valtuusto. Kunnan johtamisen toiminnalliset tavoitteet määräytyvät edelle määritetyissä kärkitoimenpiteissä sekä talouden tasapainon säilyttämisessä ja vastuullisessa johtamisessa.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Vastuullisen johtamisen tavoite toteutui. Kunnanhallituksen ja kunnanjohtaja välinen kehityskeskustelu on käyty. Talouden tasapainon tavoite on myös toteutunut.

4. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

4.1. Strategiset tavoitteet

Pyhäjoen kunnan toimintaa ohjaa 26.1.2022 valtuustossa hyväksytty strategia Pyhäjoella virtaa 2035. Strategisten tavoitteiden lähtökohtana on visio: ”Pyhäjoki on kasvava kansainvälinen kestävästi kehittyvä kunta, joka tarjoaa luonnonläheisyyden sekä monipuoliset hyvät elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet”.

Strategiset päämäärät ovat vetovoimainen Pyhäjoki, hyvinvoiva Pyhäjoki ja vastuullinen Pyhäjoki.

Strategian toteutumisen seurannaksi määritettiin strategian keskeiset arviointikriteerit, joka muodostuu toimenpiteiden toteutumisesta, mittareiden toteutumisesta sekä tähän liittyvästä analysoinnista. Strategisten päämäärien ja tavoitteiden sekä strategisten ohjelmien toteutumisesta raportoidaan valtuustolle talousarviossa ja tilinpäätöksessä. Talousarviossa määritetyt kärkitoimenpiteet ja painopisteet Pyhäjoella virtaa 2030 strategian pohjalta:

1. Kunnan elinvoima

- ✓ kehittää Koulu 2022 -hankkeen avulla lisää vetovoimaa mm. lapsiperheiden houkuttelemiseksi kuntaan;
- ✓ kehittää Kansainvälinen opinpolku -hanketta, jolla edistää kansainvälistymistavoitteen saavuttamista;
- ✓ tarjoaa laadukkaita tontteja kysyntää vastaavasti (monipuolinen tonttitarjonta);
- ✓ noudattaa kaavoituksessa Kasvuvoima -strategiaa;
- ✓ kehittää vapaa-ajan asumista ja matkailua hyödyntämällä meren ja joen vetovoimaa;
- ✓ noudattaa asuntopoliittista strategiaa, joka takaa vuokra-asuntojen saataavuuden;
- ✓ varautuu ydinvoimahankkeen positiivisiin vaikutuksiin uusilla yleis- ja asemakaavoilla;
- ✓ toivottaa uudet asukkaat tervetulleeksi Pyhäjoelle.

2. Fennovoima Oy:n ydinvoimahanke

- ✓ pyrkii osaltaan myötävaikuttamaan siihen, että hanke voi toteutua onnistuneesti;
- ✓ vastaa osaltaan Hanhikiven seudullisen ja maakunnallisen julkishallinnon yhteistyöverkoston toiminnasta;
- ✓ pyrkii hyötymään hankkeen välittömistä ja välillisistä vaikutuksista;
- ✓ varautuu tilapäisen asumisen tarpeisiin mm. Ollinmäen strategian toimeenpanohankkeella.

3. Yritystoiminnan kehittäminen

- ✓ vastaa Ollinmäen yrityskylän kehittämisestä ja markkinoinnista yrityksille mm. Ollinmäen toimeenpanohankkeella;
- ✓ hyödyntää seudulliset yrityspalvelut ja hanketoiminnan tehokkaasti;
- ✓ Pyhäjoen Teollisuusyhtiö osallistuu järkeviin ja kannattaviin yritystilaratkaisuihin;

- ✓ kehittää ja parantaa yhteistyötä kunnan ja yritysten välillä;
- ✓ huolehtii osaltaan maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksistä.

4. Kylien kehittäminen

- ✓ tukee kylien elinvoimaa, omatoimisuutta ja vireyttä;
- ✓ toteuttaa Kasvuvoima -strategian mukaisesti yleiskaavoitusta;
- ✓ saattaa loppuun, Pirttikosken osayleiskaavan;
- ✓ myy rakennuspaikkoja myös kyläkeskuksissa;
- ✓ uusi Elävä kylä -kilpailu v. 2020-2025.

5. Hyvät peruspalvelut

- ✓ huolehtii osaltaan siitä, että Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän toiminta on taloudellista, tehokasta ja vaikuttavaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa;
- ✓ huolehtii laadukkaan ja ajanmukaisen opetuksen turvaamisesta keskimääräisillä resursseilla;
- ✓ vastaa osaltaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin, turvallisuuden ja terveen kehityksen edistämisestä;
- ✓ ylläpitää kunnan henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamisen parantamista;
- ✓ ylläpitää edellytyksiä monipuolisille hyvillä harrastuksille ja aktiiviselle toiminnalle;
- ✓ valmistautuu Hyvinvointialueen alkamiseen 1.1.2023.

Strategiaan sisältyy arviointikriteerit, jotka ovat toteutuneet seuraavasti:

- ✓ asukasmäärätavoite 3070, *asukasmäärä vuoden 2022 lopussa oli 2992, tavoite ei toteutunut*
- ✓ yritysten toimipaikat, 379 v. 2021; 393 v. 2020; 376 v. 2019
- ✓ työpaikkaomavaraisuus, 89,4 % v. 2021; 88,1 % v. 2020
- ✓ kuntalaisten tyytyväisyysarvio 8,0 v. 2021; 8,37 v. 2020 - *kyselyä ei tehty v. 2022*
- ✓ äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 60,7 % v. 2021, *ei arvioitavissa v. 2022*
- ✓ kriisikuntamittarit, *ei yksikään kriteeri täyty, tavoite toteutui*
- ✓ henkilöstön tyytyväisyys, 8,2 v. 2022; 8,32 v. 2021; 8,38 v. 2020 (*asteikko 1-10*), *tavoite toteutui*

Kriisikuntakriteereistä yksikään ei täyttynyt. Arviointikriteerien osalta asukasmäärä on vähentynyt ja kuntalaisten tyytyväisyyskyselyä ei ole vuonna 2022 tehty. Kaikkiin arviointikriteereihin ei ollut käytettävissä määrällistä vuoden 2022 tietoa.

Muista kehitystä kuvaavista indekseistä työllisyystilanne kehittyi Pyhäjoella seuraavasti:

	Työttömien osuus työvoimasta		
	2022	2021	Muutos
Pyhäjoki	10,8	9,2	17,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	11,3	10,9	3,7 %
Koko maa	9,9	10,5	-5,7 %

Pyhäjoella työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa 132, joista lomautettuja 26. Työttömiä oli 29 enemmän kuin marraskuussa ja 17 enemmän kuin vuosi sitten. Pyhäjoen työikäisen väestön määrä pysyi samana kuin vuonna 2021, eli työvoiman määrä oli 1.226 henkilöä 31.12.2022.

Vuonna 2021 Raahen seutukunnan työllisyysaste nousi edellisen vuoden 66,2 %:sta 71,3 %:iin. Työllisyysaste vuonna 2021 oli Pyhäjoella 75 % (69 % v. 2020). Tuulivoimarakentaminen on tuonut Pyhäjoelle myös merkittäviä välittömiä ja välillisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia.

4.2. Talousarvion toteutuminen

4.3. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto on päättänyt talousarvion sitovuustasosta sen käsittelyn yhteydessä. Talousarvion valtuustotason sitovuudeksi valtuusto on vahvistanut *hallinto-, elinkeino- ja perusturvapalveluille ja sivistyspalveluille päävastuualueen toimintakatteen sekä teknisille palveluille päävastuualueen toimintatuotot ja toimintakulut*. Kunnanhallitusta sitoo myös tuloslaskelmassa oleva vuosikate ja rahoituslaskelmassa oleva lainakannan muutos ja taseessa oleva lainamäärä.

Kunnanhallituksen toimialaan kuuluvat kunnan johtaminen, hallintopalvelut, henkilöstötoimikunta, työllistäminen, elinvoiman kehittäminen, asunto-, kaavoitus- ja maapolitiikka sekä sosiaali- ja terveystaloudet, ympäristöterveydenhuolto ja muut sosiaali- ja terveystaloudet.

4.3.1 Hallinto-, elinkeino ja perusturvapalvelut

Kunnan hallintorakenne muodostuu valtuuston, tarkastus- ja keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen lisäksi sivistys- ja teknisestä lautakunnasta.

Hallinto- ja elinkeino-osastoon kuuluvat kunnan johtaminen, hallintopalvelut, henkilöstötoimikunta, työllistäminen ja elinvoiman kehittäminen. Kunnan johtaminen jakautuu kolmeen kustannuspaikkaan: kunnan johtaminen, valtuusto ja kunnanhallitus.

Kunnan johtamisen toimialan toiminnallisina tavoitteina olivat talouden tasapainon säilyminen ja vastuullinen johtaminen. Talouden tasapainon kaikki tavoitteet; yksikään kriisikuntakriteeri ei täyty, talouden seuranta toteutuu neljännesvuosittain, toimintakatetavoite ei ylity toteutuivat. Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan välinen kehityskeskustelu on käyty. **Toimintakatetavoite toteutui, kun muutetun talousarvion toimintakate alittui 37.508 eurolla.**

Hallintopalveluissa yhdistyksen avustamisen tavoitteena oli tehdä sopimus kunnan ja avustettavan yhdistyksen välille siitä, mitä palveluita yhdistys suorittaa annettavaa toiminta-avustusta vastaan. Sopimuksia ei saatu kattavasti tehtyä eli tavoite ei toteutunut. Toisena tavoitteena oli laadukkaat palvelut. Tavoite toteutui. Tietoon ei tullut, että määräaikoja olisi ylitetty. Tavoite hyvin hoidetut kokoukset toteutuivat. Tavoitteena oli selkeät ja ajoissa toimitettavat esityslista, jotka sisältävät riittävän materiaalin. **Toimintakatetavoite <290 euroa/asukas toteutui (161,90**

euroa/asukas). Toimintakatetavoite ylittyi 35.332 eurolla, vaikka lisämäärärahaa myönnettiin 90.000 euroa.

Henkilöstötoimikunnan osalta tavoitteet hyvinvoivan henkilöstön osalta eivät toteutuneet. Sairauspoissaolot ylittivät huomattavasti asetetun tavoitteen <13 sairauslomapäivää/hlö. Sairauslomia toteutui 21,4 päivää/hlö (18,8 päivää/hlö v. 2021). Sairauspoissaolot teknisessä toimessa olivat 29,23 pv/hlö. Henkilöstön työtyytyväisyystavoite >8 toteutui keskiarvolla 8,2. **Toimintakate toteutui suunnitellusti.**

Työllistämisen osalta nuorisotyöttömyyden vähenemisen tavoite ei toteutunut. Sitä vastoin työmakkinatuen kuntaosuuden saajien määrä väheni (61 hlöä v. 2022; 63 hlöä v. 2021; 46 hlöä v. 2020). **Toimintakatetavoite alittui 16.851 eurolla.**

Elinvoiman kehittäminen

Elinvoiman kehittämisen tulosalue toteuttaa ja koordinoi Pyhäjoen kuntastrategian 2030 ”Vetomainen Pyhäjoki” -päämäärää. Elinvoiman kehittämisen tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Elinvoiman kehittämisen toiminnalliset tavoitteet olivat seuraavat:

- Invest in Pyhäjoki sijoittumispalvelujen kehittämistavoite toteutui vain osittain. Kiinteistöjen yhteisöverotulojen kasvu -tavoite toteutui. Mm. yrityksen perustamisen (+5), tonttien myynti (+3) ja työpaikkojen lukumäärä (+20) eivät toteutuneet. Määrällistä toteutumaa ei toimintakertomuksessa mainittu.
- Muilta osin tavoitteiden toteutumista ei ole raportoitu.

Vuoden 2022 aikana asiakkaina oli 60 pyhäjokista yksittäistä yritystä. Yritykset ovat käyttäneet Raahen seudun kehityksen palveluja laaja-alaisesti yritysten perustamisvaiheessa, yritysten kehittämisessä, omistajanvaihdosten edistämisessä sekä vaativissa asiantuntijapalveluissa.

Elinvoiman kehittämisen toimintakate (216.915 euroa) alitti muutetun talousarvion 45.425 eurolla.

Elinvoiman kehittämisen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet suunnitellusti. Tavoitteiden toteutumisen raportointia ei ole kaikkien tavoitteiden osalta tehty.

Sosiaali- ja terveystaloudet

Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän tuottamien sosiaali- ja terveystalouksien kehityksen merkitys kunnan talouden kannalta on olennainen, koska niiden osuus kunnan toimintakatteesta on 53,4 % (edellisenä vuonna 55,4 %). Siksi myös tarkastuslautakunta seuraa kustannusten kehittymistä.

Sosiaali- ja terveystaloudet ostetaan pääosin hyvinvointikuntayhtymältä. Sosiaali- ja terveystalouden menot kasvoivat vuodesta 2021. Toimintakulut olivat yhteensä 12,5 milj. euroa (11,2 milj. euroa 2021; 11,0 milj. euroa 2020; 11,43 milj. euroa 2019) ja toimintakulut lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna 11,6 %. **Sosiaali- ja terveystalouden menot ylittivät muutetun talousarvion 63.000 euroa.**

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Muihin sosiaali- ja terveystalouteen on kirjattu mm. vastuu siirtyneistä palvelusuhteista aiheutuneista eläkemenoperusteisista KuEL maksuista ja ns. ”Haikararahasta” aiheutuneet kustannukset. Eläkemenoperusteiset maksut olivat 166.000 euroa ja Haikararahaa maksettiin 21 lapsesta. Muiden sosiaali- ja terveystaloutten menot toteutuivat suunnitellusti.

Ympäristöterveydenhuollon kustannukset toteutuivat suunnitellusti.

Sosiaali- ja terveystaloutten toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti.

Hallinto-, elinkeino- ja perustaloutten toimintatuotot toteutuivat suunniteltua paremmin. Toimintatuotot olivat 817.234 euroa, jossa ylitystä talousarvioon verrattuna 104.954 euroa. Toimintakulut ylittivät talousarvion 29.388 eurolla. Toimintakulut olivat yhteensä 15,8 milj. euroa. Toimintakate 14,95 milj. euroa alitti talousarviotavoitteen 75.567 eurolla.

4.3.2 Sivistyslautakunta

Varhaiskasvatus

Toimintaa on järjestetty kahdessa päiväkodissa ja neljässä perhepäiväkodissa, josakin määrin myös hoitajan kotona. Päiväkoti Kurrelan toiminta on lakannut vuoden 2022 aikana ja uutena yksikkönä on aloittanut Parhalahden päiväkotitoiminta.

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet ovat seuraavat:

- Varhaiskasvatuslain ja asetuksen mukainen laadukas varhaiskasvatus; perheiden arviointikyselyn tulos 8,2 >8, tavoite toteutui.
- Varhaiskasvatuspalveluiden saatavuus; perheiden arviointikyselyn tulos 8,4 >8, tavoite toteutui.
- Kasvukumppanuuden toimivuus; arviointikyselyn tulos 8,6 >8, tavoite toteutui
- Varhaiskasvatusstrategian laatiminen; tavoite toteutui
- Kansainvälisyyden huomioinen ja toiminnan moninaisuus; arviointikysely ei toteutunut
- Palveluprosessien kehittäminen; uusi toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto toteutui
- Verkostoyhteistyö (KV-toiminta perusopetuksen kanssa. Seutukunnallinen yhteistyö)
- Työhyvinvointi; työhyvinvointikyselyn tulos 7,4 < 8, ei toteutunut
- Ammattitaidon ja ammatillisuuden tukeminen; tavoite koulutuspäivät 1 pv/htv toteutui
- Kustannusten hallinta; taloudelliset tavoitteet toteutuivat osittain. Tavoitteena oli, että kaikkien kustannusten keskimääräinen kustannus/hoitopäivä <85 euroa, kun toteutuma oli 90,59 euroa/hoitopäivä.

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Hoitopäiväkustannukset ylittyivät tavoitteen useissa toimintayksiköissä. Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet, kun toimintakate ylitti muutetun talousarvion 82.000 eurolla. Tarkastuslautakunta on huolissaan työhyvinvointikyselyn tulosten heikentymisestä.

Perusopetus

Perusopetusta on järjestetty Saaren yhtenäiskoulussa, joka on edelleen toiminut väistötiloissa sekä kolmella kyläkoululla: Parhalahden, Pirttikosken ja Yppärin kouluilla. Vuoden 2022 syyslukukauden alusta alkaen toteutettiin kouluverkko uudistus, jonka myötä Parhalahden ja Pirttikosken koulujen toiminta päättyi kevätlukukauden 2022 lopussa ja näiden koulujen oppilaat, opettajat ja ohjaajat siirtyivät Saaren koululle. Saaren koulu toimi kevätlukukauden 2022 vielä väistötiloissa, mutta syyslukukauden alusta lukien se on toiminut uusissa koulutiloissa.

Perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet olivat seuraavat:

- Laadukas opetus. Vähintään hyvällä tasolla, kouluarvosanalla >8, toteutuma 8,3 tavoite toteutui (7-9 luokkien oppilaat)
- Kustannusten hallinta (perusopetus), <12.400 euroa/oppilas, toteutuma 12.754 euroa/oppilas, tavoite ei toteutunut

- Kodin ja koulun yhteistyön toimivuus, koetaan vähintään hyväksi kouluarvosanalla >8, toteutuma 8,4, tavoite toteutui
- Henkilöstön ammattitaito, pätevien opettajien osuus >90 %, tavoite ei toteutunut, osuutta ei ilmoitettu.

Perusopetuksen toimintatuotot 346.195 euroa toteutuivat talousarviota (37.400 euroa) pienempänä ja toimintakulut 4,66 milj. euroa ylittivät muutetun talousarvion 67.300 eurolla. Toimintakuluihin myönnettiin lisämäärärahaa 79.000 euroa. Toimintakate 4,31 milj. euroa ylitti muutetun talousarvion 104.800 eurolla. Perusopetuksen tilikauden alijäämäksi muodostui 4,56 milj. euroa, mikä ylittää muutetun talousarviotavoitteen 95.514 eurolla.

Perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Oppilaskohtainen kustannus ylitti tavoitteen 354 eurolla/oppilas. Taloudelliset tavoitteet jäivät hieman muutetun talousarvion tavoitteista.

Lukio-opetus

Lukiolla on vuoden 2022 aikana ollut käynnissä kaksi em. akkreditointihankeeseen nojautuvaa Saaren koulun ja Päiväkoti Kivitaskun kanssa yhteistä hanketta sekä Active Learning for a Sustainable World - ja KIEKUN-hankkeet, jotka ovat kansainvälisyshankkeita. Näiden lisäksi on vuoden 2022 aikana toteutettu Tukitoimia Pyhäjoen lukiossa -hanketta ns. korona-avustuksella.

Lukio-opetuksen toiminnalliset tavoitteet olivat seuraavat:

- Laadukas opetus, vähintään hyvällä tasolla kouluarvosanalla >8, toteutuma 8,4, tavoite toteutui
- Kustannusten hallinta, tavoite <9.050 euroa/oppilas, toteutuma 11.912 euroa/oppilas, tavoite ei toteutunut
- Yrittäjyystoimintamalli toimivuus ja kehittyminen, mallin koetaan olevan kehittyvä kouluarvosanalla >8, toteutuma 8,5, tavoite toteutui.
- Kansainvälistymisen tavoite vähintään puolella oppilaista on kv. kontakti, tavoite toteutui.
- Henkilöstön ammattitaito pätevien opettajien osuus >90 %, toteutuma 93 %, tavoite toteutui.

Lukio-opetuksen toimintatuotot 169.976 euroa toteutuivat talousarviota (24.476 euroa) suurempana ja toimintakulut 1,39 milj. euroa ylitti muutetun talousarvion 4.834 eurolla. Toimintakuluihin myönnettiin lisämäärärahaa 24.000 euroa. Toimintakate 1,22 milj. euroa alitti muutetun talousarvion 19.600 eurolla.

Lukio-opetuksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääosin.

Sivistystoimen toimintatuotot toteutuivat talousarviotavoitetta paremmin. Toimintatuotot (ulk/sis) olivat 735.320 euroa, jossa ylitystä muutettuun talousarvioon verrattuna 26.900 euroa. Toimintakulut ylittivät talousarvion 226.731 eurolla. Toimintakulut olivat yhteensä 9,1 milj. euroa. Talousarviomuutoksena toimintakulujen määrärahaa vähennettiin 16.000 euroa. Tilikauden alijäämä ylitti talousarviotavoitteen 263.000 eurolla.

4.3.3 Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan toiminnalliset tavoitteet liittyvät henkilöstöön, toiminnan kehittämiseen, kustannustehokkaaseen toimintaan sekä laadukkaisiin palveluihin. Asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet: kaavateiden kunnossapitokustannus enintään 14.000 euroa/km, kustannukset 15.600 euroa/km, ateriakustannukset ylittivät talousarvion, rakennuskannan inventointiprojekti ei toteutunut (rakennusvalvonnan ja verottajan rekisterit ovat yhdenmukaiset) ja alhaisten lupamäärien vuoksi lupatulot eivät kataneet rakennus- ja ympäristövalvonnan menoja. Puisto ja muut yleiset alueet tulosalueen tavoitteet eivät toteutuneet. Ympäristön viihtyisyyskyselyä ei tehty, eikä tiealueen laajentamista Rautiperälle toteutettu. Asunto-, kaavoitus ja maapolitiikan toimialalla tavoite vuokratulot kattavat menot ja poistot ei toteutunut.

Talousarviovuoden merkittävimpiä toiminnallisia tapahtumia olivat Saaren koulun ja liikuntahallin rakennuttaminen ja siirtyminen väistökoulun tiloista uuteen kouluun. Liikuntahallin rakentaminen saatiin päätökseen vuodenvaihteeseen 2022/2023 mennessä ja sen vastaanotto oli tammikuussa 2023. Matinsaaren kaava-alueen infran suunnitteluttaminen teetettiin, mutta hankkeen toteutus on poistettu toistaiseksi taloussuunnitelmista.

Liikenne- kiinteistöpalvelut

Katuverkosto on pääosin hyvässä kunnossa. Talven 2022 auras- ja hiekoitusmäärät kasvoivat edellisvuosiin verrattuna. Talvikaudella 2022-2023 lumimäärä oli normaali, mutta useiden lämpimien- ja pakkasjaksojen vuorottelu aiheutti paljon auraslähtöjä, mikä nosti kustannuksia. Kustannuksia nosti myös katujen kunnossapitoindeksillä tarkistettujen konetuntihintojen kallistuminen. Sähkön hinnannousu nosti kustannuksia 42.000 eurolla. Avustettavia tiekunnallisia yksityisteitä on yhteensä 46 ja pituus yhteensä 116 km. Yksityistieavustuksia maksettiin noin 160.000 euroa, mikä on 28 % enemmän kuin vuonna 2021.

Kiinteistöpalveluissa Saaren kouluun muutto ja siihen liittyvät valmistelut työllistivät kesän ja syksyn aikana. Saaren koulun keittiön vuokrausta valmisteltiin ja toiminta siinä siirtyi 1.1.2023 alkavalla sopimuksella inhouse -yhtiö PPE-Köökille. PPE-köökille siirtyi ruokapalvelun lisäksi puhdistuspalvelut. Oppilashuollon tilat vuokrattiin hyvinvointialueelle.

Pyhäjoen kunnan ja Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän (RAS) väliset vuokrasopimukset päivitettiin ja ne siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023. Myös terveysasema ostettiin kunnalle RAS:lta ja vuokrattiin takaisin sille 1.11.2023 ja edelleen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Sosiaalitoimen rakennusten sähkökulut muodostuivat 75 % budjetoitua suuremmiksi.

Liikennealueiden toimintakatetavoite alittui 15.700 eurolla. Lisätalousarviossa toimintakuluihin lisättiin 54.000 euroa. Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 12.000 eurolla.

Kiinteistöissä kiinteistöhoiton henkilöstömitoitus toteutettiin kertomusvuoden aikana. Kiinteistötoimen ylijäämäksi kertyi 161.000 euroa, kun muutettu talousarvio

oli 255.000 euroa alijäämäinen. Tulot toteutuivat 220.000 euroa arvioitua suurempana. Toimintakulut toteutuivat alkuperäisen talousarvion mukaisena.

Teknisessä toimessa oli vuoden 2022 lopussa ilman työllistettyjä 38 työntekijää (41 v. 2021, 36 v. 2020, 39 v. 2019 ja 38 v. 2018). Toimintakertomuksen mukaan kiinteistönhoidossa työskenneltiin vajaamiehityksellä koko vuosi, mutta välttämättömät tehtävät suoritettiin.

Lämpölaitostoiminta

Energiaa myytiin yhteensä 5.823 MWh. Edelliseen vuoteen nähden myynti laski 5,3 % (2021: 6.150 MWh). Myyntihinta oli 62,00 €/MWh alv 0 % (1.1.2022 alkaen). Neljän viimeisen vuoden aikana liittymämäärissä (kpl ja m³) on tapahtunut merkittäviä heilahduksia rakennuskannan poistumisen ja uudisrakentamisen vuoksi.

Lämpölaitoksen tilikauden tulos oli poistojen jälkeen vuonna 2019 noin -24.000 euroa ja vuonna 2020 noin -89.000 euroa, vuonna 2021 noin -155.000 euroa ja vuonna 2022 noin -111.000 euroa.

Toimintakertomuksessa todetaan, että pitkäaikaiseen heikkoon tulokseen vaikuttavat myös tehdyt verkostoinvestoinnit, joiden osalle suunnitellut liittymämäärät ovat jääneet toistaiseksi toteutumatta ja myynti jäänyt saamatta. Toimintaympäristö on muutenkin muuttunut suuntaan, jossa potentiaaliset asiakkaat mieluummin valitsevat jonkin muun lämmöntuotantomuodon kuin kaukolämmön.

Lämpölaitoksen toiminnallinen tavoite tilikauden tulos positiivinen taloussuunnitelmakaudella ei toteutunut. Lämpölaitoksen talouden tasapainottamista vaikeuttavat verkostoinvestoinnit, joista myyntituloja ei ole kertynyt.

Lämpölaitoksen toimintatuotot 501.995 euroa toteutuivat talousarviota (36.045 euroa) suurempana ja toimintakulut 422.609 euroa ylitti muutetun talousarvion 40.379 eurolla. Toimintakuluihin myönnettiin lisämäärärahaa 48.000 euroa. Toimintakate 79.386 euroa alitti muutetun talousarvion 4.334 eurolla. Lämpölaitoksen tilikauden alijäämäksi muodostui 111.660 euroa, mikä jää muutetusta talousarviotavoitteesta 12.660 euroa.

Teknisten palvelujen toimintatuotot (ulk/sis) toteutuivat yli talousarviotavoitteen. Toimintatuotot olivat 5,4 milj. euroa, jossa ylitystä muutettuun talousarvioon verrattuna 336.000 euroa. Toimintakulut alittivat talousarvion 2.903 eurolla. Toimintakulut olivat yhteensä 5,86 milj. euroa. Lisätalousarviossa toimintakulut arvioitiin 356.500 euroa ja toimintatulot 25.000 euroa alkuperäistä talousarviota suuremmaksi. Tilikauden alijäämä alitti muutetun talousarviotavoitteen 272.119 eurolla. Tuottojen ylittyminen johtui pääasiassa Jokikartanon ja palolaitoksen vuokrasopimusten päivittämisestä vastaamaan hyvinvointialueen kanssa sovittua vuokratasoa.

Yhteenvedo toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Edellä esille nostettujen toiminnallisten tavoitteiden lisäksi niitä oli myös muissa pienemmissä tulosalueissa.

Yhteenveto sitovista määrärahoista esitetty seuraavassa taulukossa

Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta					
Talousarvio				Toteuma	Poikkeama
1 000 €	Alkuperäinen	Muutokset	Lopullinen	TP 2022	TP 2022
Hallinto-, elinkeino- ja perusturvapalvelut	-14 580	-449	-15 029	-14 953	-76
Sivistyspalvelut	-8 130	-19	-8 149	-8 348	199
Tekniset palvelut tulot	5 069	25	5 094	5 430	-336
Tekniset palvelut menot	-5 506	-356	-5 862	-5 859	-3
Vuosikate (Tuloslaskelma)	1 757	457	2 214	3 429	-1 214
Investoinnit (netto yhteensä)	-5 319	1 348	-3 971	-3 527	-444
Lainakannan muutokset	3 490	-1 846	1 644	-1 450	3 094

Pyhäjoen kunnan tilikauden toteutunut tulos on 1.327.908 euroa ylijäämäinen (2,26 milj. euroa vuonna 2021), mikä on 972.408 euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot kasvoivat 23,3 % ja toimintakulut 8,6 % edellisvuoteen verrattuna. Merkittävin lisäys 12,1 % muodostui palvelujen ostoihin. Toimintakatteen vaje kasvoi 1,5 milj. eurolla eli 6,8 % verrattuna vuoteen 2021.

Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 2,3 milj. euroa ja toteutuivat 1,13 milj. euroa talousarviota suurempina. Valtionosuudet olivat 11,8 milj. euroa vuonna 2022 ja kasvoivat edellisvuodesta 0,84 milj. euroa, mutta jäivät talousarviotavoitteesta. Verotulojen positiivinen toteutuminen (107,5 %) vaikutti tulokseen. Vuosikatetta kertyi suunniteltua enemmän (+1,2 milj. euroa) ja vuoden 2021 tason mukaisesti. Lainamäärä väheni 1,45 milj. eurolla ja oli vuoden lopussa 8,5 milj. euroa. Kunnan rahavarat vähenivät 0,9 milj. euroa.

Ukrainan sodan vaikutukset heijastuvat Pyhäjoen kunnan toimintaan ja talouteen voimakkaasti Fennovoima Oy:n ydinvoimahankkeen keskeyttämisen myötä. Sitä vastoin tuulivoimarakentaminen on tuonut Pyhäjoelle myös merkittäviä välittömiä ja välillisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia. Pyhäjoella nyt toiminnassa olevien 114 tuulivoimalan 548 MWH yhteinen nimellisteho on merkittävä lisäys puhtaaseen sähköntuotantoon.

Yhteenveto keskeisistä tunnusluvuista on esitetty seuraavassa taulukossa. Vertailuna Manner-Suomen kuntien tunnuslukujen keskiarvot vuodelta 2021.

Yhteenveto tunnusluvuista	2022	2021	2021 kunnat ka
Vuosikate euroa/asukas	1 146	1 126	681
Vuosikate % poistoista	163,2	294,9	157
Investointien tulorahoitus %	97,2	173,2	99
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta, €/as.	164	-1 295	49
Kassan riittävyys, pv	90,6	121,8	51
Omavaraisuus %	65,3	61,8	58,8
Lainat ja vastuut % käyttötuloista (suht. velka)	38,1	46,6	57,7
Lainakanta/asukas	2 841	3 268	3 444
Kertynyt ylijäämä/as.	4 919	4 397	2 519

Pyhäjoen tunnusluvut kehittyivät positiivisesti vuodesta 2021. Vuoden 2022 tulos vahvistaa tasetta ja kasvattaa kumulatiivista ylijäämää. Pyhäjoen kunnan tunnusluvut ovat parempia kuin kunnissa keskimäärin vuonna 2021.

4.4. Investoinnit

Investointimenot olivat alkuperäisen talousarvion mukaan 5,32 milj. euroa (netto). Muutettu talousarvio oli 3,97 milj. euroa (netto) ja määrärahaa käytettiin 3,53 milj. euroa (netto). Investointimäärärahaa pienennettiin 1,76 milj. eurolla toimintavuoden aikana. Suurin ja merkittävin investointihanke oli liikuntahalli, jonka rakentamiskustannukset vuonna 2022 olivat 1,746 milj. euroa (netto). Koulu 2022 -hankkeet menot olivat 283.000 euroa. Tulvasuojeluun käytettiin 139.000 euroa (netto). Kaikki investoinnit toteutettiin tulorahoituksella ja samalla lyhennettiin vieraan pääoman määrää.

5. HENKILÖSTÖ

Pyhäjoen kunnan palveluksessa oli vuoden lopussa 165 työntekijää. Vuonna 2022 henkilöstön määrä väheni 10 työntekijällä. Vakituisten henkilökunnan määrä pysyi entisellään ja määräaikaisten työntekijöiden määrä vähentyi 13 henkilöllä. Työllistettyjä oli vuodenvaihteessa viisi henkilöä.

Kaikki henkilöstötoimikunnan tavoitteet eivät toteutuneet. Sairauspoissaolojen määrä henkilötyövuotta kohti laskettuna lisääntyi edellisvuodesta 18,8 päivästä 21,4 päivään. Sairauspoissaolotapauksia oli 100 eli sama määrä kuin vuonna 2021. Merkittävin lisäys sairauspoissaolodiagnooseissa tapahtui tapaturmissa ja mielen-terveyden häiriöihin liittyvissä poissaoloissa. Merkittävin sairauspoissaolojen kasvu tapahtui sivistystoimen vastuualueella. Laskennallinen sairauspoissaolojen hinta on 1,2 milj. euroa, kun sairauspäivän laskennallinen hinta on 350 euroa.

Kunnanhallitus on hyväksynyt vuonna 2011 varhaisen välittämisen mallin. Mallin mukaan esimies ottaa sairauspoissaolot puheeksi, kun työntekijällä on sairauspoissaoloja enemmän kuin aikaisemmin, sairauslomia enemmän kuin kolme jaksoa/3 kk:n aikana ja sairauslomia yli 20 päivää/vuosi. Em. lisäksi keskustelu käydään, mikäli muutoksia on tapahtunut mm. työssä selviytymisessä ja käyttäytymisessä.

Työterveydenhuollon palvelut ostetaan Suomen Terveystalo Oy:ltä. Kunta työnantajana on järjestänyt lakisääteisten palvelujen lisäksi työntekijöilleen sairaanhoitopalvelut työterveyshuoltona.

Työhyvinvointikyselyn johtajuuden osa-alueella vastausten keskiarvot heikkenivät voimakkaimmin mm. esimies arvostaa työtäni, saan palautetta omasta työstäni ja esimies tukee minua työssäni. Työyhteisön osa-alueen osalta väittämä, työyhteisössäni käsitellään ongelmia avoimesti, sai keskiarvon 7,8, kun ka oli 8,1 vuonna 2021. Henkilöstöpolitiikan osa-alueella väittämän työpaikkani tilat ja välineet ovat tarkoituksenmukaiset ja turvalliset sai keskiarvon 8,3 (8,0 v. 2021) ja työni on haastavaa ja monipuolista sai keskiarvon 8,9 (8,8 v. 2021). Arviointiasteikko oli 4-10.

Sairauspoissaolot lisääntyivät merkittävästi edellisvuodesta; sairauspoissaoloja oli 21,4 pv/htv (18,8 pv/htv v. 2021; 16,51 v. 2020). Teknisen toimen sairauspoissaolot ovat osastovertailussa korkeimmat eli 29,3 pv/htv (29,7 pv/htv v. 2021; 15,7 pv/htv v. 2020). Sairauspoissaolojen laskennallinen kustannus on 1,2 milj. euroa vuonna 2022. Talousarvion numeerista tavoitetasoa (alle 13 sairauspäivää/htv) ei saavutettu. Työtyytyväisyyskyselyn arvosana >8 toteutui (8,2).

6. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valtuusto hyväksyi joulukuussa 2017 konserniohjeen. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Hallintosäännössä määrätään konsernijohtoon tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjeuksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä (KuntaL 48 §).

Vuoden 2022 talousarviossa on asetettu konsernin tytäryhteisöille toimintaa ja taloutta koskevia tavoitteita, joiden toteutumista konsernijohto seuraa.

Konsernin toimintakate heikkeni edellisvuodesta 1,92 milj. euroa ja oli yhteensä -23,6 milj. euroa. Toimintatuotot kasvoivat 0,9 milj. euroa ja toimintakulut lisääntyivät vuoteen 2021 verrattuna 2,8 milj. euroa ja olivat yhteensä 46,6 milj. euroa (43,8 milj. euroa v. 2021). Vuosikate heikkeni vuoteen 2021 verrattuna. Vuosikate oli yhteensä 4,2 milj. euroa (4,6 milj. euroa v. 2021). Konsernin tilikauden tulos heikkeni merkittävästi edellisestä vuodesta. Tulokseksi muodostui 1,0 milj. euroa (2,4 milj. euroa v. 2021).

Omavaraisuusaste nousi 42,8 %:sta 43,6 %:iin. Suhteellinen velkaantuneisuus laski 66,3 %:sta 61,6 %iin. Kuntakonsernin lainakannaksi muodostui 8.436 euroa/asukas (8.483 euroa v. 2021).

Seuraavassa taulukossa on vertailtu konsernin tunnuslukuja vuoden 2021 ja 2022 tietojen perusteella. Vertailuna vuoden 2021 osalta Manner-Suomen kuntakonsernien keskiarvotunnusluvut, joista mm. omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus sekä kertynyt yli/alijäämä/asukas/euroa on parempi kuin kuntakonserneissa keskimäärin.

Konsernin tunnusluvut	2022	2021	2021 konsernit ka
Toimintakate, €/as.	-7 903,4	-7 135,0	-5 410
Vuosikate, €/as.	1 413,0	1 522,2	1 224
Vuosikate % poistoista	130,7	206,5	140
Tilikauden tulos, €/as.	331,6	789,5	370
Investointien tulorahoitus, %	73,2	128,4	81
Toim. ja invest. rahavirta, €/as.	-461,6	364,2	-112
Kassan riittävyys, pv	65	85	49
Omavaraisuusaste, %	43,6	42,8	42,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,6	66,3	82,6
Lainakanta, €/as.	8 436	8 483	7 681
Kertynyt yli-/alijäämä, €/as.	6 166	5 736	2 984

Pyhäjokisuun Vesi Oy

Yhtiön tehtävä ja toiminta on merkittävä kuntakonsernissa. Yhtiö vastaa vesihuoltolaitoksena lähes koko kunnan alueella, sekä viemäröinnistä ja jäteveden puhdistuksesta valtuuston hyväksymän toiminta-alueen puitteissa. Tavoitteena on, että yhtiö suoriutuu hyvin perustehtävästään ja tukee investoinneilla kunnan kehittämishankkeita.

Toiminnalliset tavoitteet:

- Vesi on elintarvike. Yhtiö toimittaa vettä laadukkaasti ja toimintavarmasti.
- Yhteistyötä jatketaan edelleen suunnittelun tasolla kaavoitushankkeissa.
- Kunta ja vesiyhtiö sopivat vuosittain suunnittelukauden merkittävistä vesi-huoltoinvestoinneista, niiden ajoituksesta ja rahoituksesta.

Taloudelliset tavoitteet:

- Yhtiön asiakkailtaan perittävien maksujen tulee olla talousalueen keskitasoa.
- Yhtiö rahoittaa vesihuollosta kerättävillä maksuilla omat toimintakulut, pienehköt saneeraus- ja korjauskohteet ja kerää mahdollisuuksien mukaan pää-omaa uusinvestointeihin.
- Kunta voi tukea investointeja omavelkaisilla takauksilla, joilla mahdollistetaan se, että rahan hinta on lähes sama kuin kunnalla.

Veden kuutiohinta on 1,67 euroa/m³ (valtakunnallinen ka 1,71 euroa/m³) ja jätevesi 2,54 euroa/m³ (2,84 euroa/m³). Hinnat sisältävät arvonlisäveron.

Hanhikiven työmaa-alueen hiljentyminen ja pysähtyminen myöhemmin kokonaan vaikutti veden myyntiin niin ko. alueella kuin koko kunnassa. Myös energiahinnan nousu ja säästäminen vähensivät vedenkulutusta. Tilikauden aikana myydyin veden määrä väheni 39.329 m³ edellisvuoteen verrattuna.

Toimintavuoden liikevaihto oli 1,1 milj. euroa, jossa vähennystä 57.300 euroa (-5 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Jäte- ja vesimaksutulot vähenivät 24.000 euroa ja muu vähennys johtui liittymien rakentamisen vähenemisestä. Vuoden 2022 investoinnit olivat noin 130.000 euroa. Kirjanpidon mukainen tilikauden tulos tilinpäätössiirtojen jälkeen on 41.571 euroa tappiollinen. Investoinnit rahoitettiin liittymismaksuilla ja tulorahoituksella.

Yhtiö on ostoveden varassa, kun Pyhäjoen alueella ei ole pohjavettä. Ostoveden etuna on, että ostoveden hinnan on ennustettavissa. Veden hinnassa on korotuspainetta. Yhtiöllä on runsaasti valmiiksi rakennettuja verkostoa ja tontteja, jotka pitäisi saada tuottamaan. Jatkossa investointien suhteen edetään varovaisesti.

Toimintakertomuksessa ei kerrottu, miten valtuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet. Lähivuosien haasteet yhtiölle tulevat olemaan uusien ja vesihuollon osalta rakennettujen kaava-alueiden rakentamisen käynnistyminen ja näiden liittymien myynnin eteneminen.

Pyhäjoen Kuitu Oy

Yhtiön toimialana on tietoliikenneverkkojen rakentaminen, omistaminen, vuokraaminen, hallinta ja käyttö sekä niihin liittyvä liiketoiminta. Yhtiö voi myydä, ostaa, välittää ja tuottaa tietoliikenneverkkoon liittyviä palveluita, ohjelmistoja ja -laitteita. Yhtiö voi harjoittaa liiketoimintaansa sekä suoraan itse että välillisesti kokonaan tai osittain omistamiensa yhtiöiden kautta. Yhtiö voi toimintaansa var-ten omistaa ja hallita osakkeita tai muita arvopapereita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä.

Valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet:

- yhtiö toimittaa laajakaistapalvelut laadukkaasti ja toimintavarmasti.
- yhtiön asiakkailtaan perittävien maksujen tulee olla talousalueen keskitasoa.

Yhtiön neljäs toimintavuosi sisälsi kahden uuden liittymän rakentamisen. Verkko on ollut kokonaisuudessaan tuotantokäytössä kaksi vuotta. Vuoden aikana kehitettiin toimintoja verkko-operaattorina toimivan Cinia Oy:n kanssa.

Vuoden lopussa liittymäsopimuksia oli 938 kpl. Rakentamiskustannukset olivat noin 3,3, milj. euroa. Liittymähinta on 2.400 euroa (sis. alv 24 %). Käyttömaksut ovat 100/100M liittymässä 39,90 euroa/kk (sis. alv) ja 1000/1000M liittymässä 49,90 euroa/kk. Yrityslittymille on erillinen hinnasto. Toimintavuoden liikevaihto oli 378.433 euroa. Tilikauden voitto verojen jälkeen on 22.130 euroa.

Yhtiöltä saadun tiedon mukaan kuidun saa lähes joka paikkaan. Verkossa on kapasiteettia ja liittymän saa, jos on tiestön lähellä.

Tarkastuslautakunta pitää kattavan kuituveron toteuttamisen erinomaisena elinvoimapoliittisena ratkaisuna sekä pitää hintoja kilpailukykyisenä markkinoilla oleviin datapaketteihin verrattuna. Toimintakertomuksessa ei kerrottu, miten valtuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet.

7. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisesti tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu tunnuslukujen ja niiden raja-arvojen osalta. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella.

Arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää,

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa,
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneeltä vuonna vähintään 500 euroa tai
- jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot:

1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;

2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;

3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;

4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Kunnan taseessa eikä konsernitaseessa ole kattamatonta alijäämää 31.12.2022 tilinpäätöksessä. Kunnan taseen kertynyttä ylijäämää 14,7 milj. euroa ja konsernitaseen kertynyt ylijäämä 18,4 milj. euroa.

Kriteerikohta	Tilinpäätös 2022	Kunta	Konserni	Kriteeri
	Asukasluku	2 992		
	Kertynyt ali-/ylijäämä €/as.	4 919	6 166	Ei täyty
1	Vuosikate %:a poistoista (<80 %)	163,2	130,7	Ei täyty
2	Tulovero-% (>22,01)	20,75		Ei täyty
3	Lainat ja vuokravastuut €/as. (>13 597)	6 014	11 701	Ei täyty
4	Laskennallinen lainanhoitokate (<0,8)	3,1	11,2	Ei täyty

Pyhäjoen kunnan osalta edellä esitettyjen tunnuslukujen valossa kuntalain 118 §:n mukainen arviointimenettely ei ole ajankohtainen.

8. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Kunnanhallitus on hyväksynyt kokouksessaan 26.11.2018 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen, joka täydentää valtuuston 27.8.2014 hyväksymiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita Pyhäjoen kunnassa.

Ukrainan sodan seurauksena yksi merkittävä toimintaympäristöriski realisoitui. Fennovoima Oy ilmoitti 2.5.2022 päättäneensä venäläisen RAOS Projectin kanssa solmitun laitostoimitussopimuksen ja 24.5.2022 peruvansa valtioneuvostolle jättämänsä rakentamislupahakemuksen. Tämän takia valtioneuvosto päätti 9.6.2022, että Fennovoima Oy:n Hanhikivi 1 -ydinvoimalaitoksen rakentamislupahakemuksen käsittely raukeaa.

Kunnan organisaatiossa ei ole kunnanjohtajan alaisuudessa toimivaa sisäisen tarkastuksen yksikköä. Yleinen vastuu kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla. Hallintosääntö päivitetään vuoden 2023 aikana.

Strategisista riskeistä suurimpia ovat edelleen syntyvyyden lasku, työttömyys, muuttoliike ja mahdolliset lainsäädäntömuutokset, jotka vaikuttavat kuntien itsehallintoon ja palvelutuotantoon jatkossa. Koko Suomen alhainen syntyvyys tuo haasteita alueen väestökehitykseen.

Aikaisemmin suoritetussa riskikartoituksessa erääksi huomiota vaativaksi asiaksi todettiin se, että henkilöorganisaation ohuudesta johtuva riski on olemassa, kun avainhenkilöstöä vaihtuu tai tulee pitkiä poissaolojaksoja. Riski kohdistuu erityisesti osaamiseen ja henkilöstön riittävyyteen. Varahenkilöperehdyttämiseen tulisi panostaa ja eduksi olisi, että sopimusperusteista yhteistyötä voisi olla kuntien välillä nykyistä enemmän.

Kunnan omaisuus on kattavasti vakuutettu vahinkoriskien varalta. Vakuutusmeklaripalvelut ostetaan Novum Oy:ltä, joka on kilpailuttanut kunnan vakuutukset, kunnan vakuutusyhtiönä toimii Vahinkovakuutusyhtiö IF Oy ja sopimus on voimassa toistaiseksi.

9. YHTEENVETO JA MUUT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunta painottaa myös arvioinnissaan tavoitteiden ja toteuman epäsuhtaa; strategisena tavoitteena on väkiluvun kasvu, mutta kunnan väkiluku vähenee tasaisesti. Vähenevä väkiluku heijastuu kunnan palveluverkkoon, vetovoimaan ja elinvoimaisuuteen. Luonnollinen väestövähennys oli 18 henkilöä.

Kunnan talous on kehittynyt Fennovoimahankkeen kaatumisesta huolimatta positiivisesti. Vuosikatetta kertyi 3.429.117 euroa ja se riitti kattamaan lähes kaikki investoinnit lukuun ottamatta kiinteistöleasingillä rahoitettavaa Saaren koulua. Vuosikatetta rasittivat sijoitussalkun alaskirjaus, joka on 767.869 euroa sekä Hanhikiven Sähkönmyynti Oy:n osakkeiden alaskirjaus 676.900 euroa. Näiden alaskirjausten jälkeen tilikauden ylijäämäksi ja tulokseksi muodostuu 1.327.908 euroa. Kunnallisverot (+1,5 milj. euroa) ja kiinteistöverotutot (+0,9 milj. euroa) kasvoivat merkittävästi edellisvuodesta.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa sairauspoissaolojen lisääntymisestä. Sairauspoissaoloja ovat lisänneet kunnasta saadun tiedon mukaan flunssat ja korona. Tarkastuslautakunta kiinnitti lisäksi huomiota työhyvinvointikyselyn johtamista koskevan osin tulosten heikkenemiseen.

Tarkastuslautakunta suosittaa myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittämistä hallintosäännön päivityksen yhteydessä. Tarkastuslautakunta suosittaa lisäksi, että ohjeiden ja sääntöjen hyväksymisen jälkeen järjestetään koulutus/jalkautus henkilöstölle/hallintoelimille niiden vastuista ja velvollisuuksista.

Tarkastuslautakunta arvioi, että kokonaisuutena ottaen valtuuston asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on kuitenkin saavutettu riittävässä määrin.

Tilintarkastaja on antanut 25.5.2023 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2022. Tilintarkastaja on esittänyt vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille vuoden 2022 osalta. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen. Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää edellä yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2023 syyskauden valtuuston kokouksissa.

*Tarkastuslautakunta esittää lämpimät kiitoksensa kunnan henkilökunnalle
kunnan asukkaiden hyväksi tehdystä työstä!*

Pyhäjoella 25. toukokuuta 2023

Antero Vehkala
puheenjohtaja

Heikki Salminen

Päivi Sarpola

Kyösti Viinämäki